

עדכון מבית מדרש להלכה בהתישבות- אמונת אי"ש | אב תשע"ט

לאתר בית המדרש <

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

בשם אברכי הכוללים שלוחה בזאת ברכת ישראל-כח לכל הנענים לבקשתו האישית של הגר"י אפרתי ראש ביהמ"ד אליה הצטרף מרן שר התורה ר' חיים קניבסקי שליט"א, לתמוך ולסייע לרשת הכוללים מיסודו של הגר"ש אלישיב זצוק"ל לקראת יום השנה לפטירתו.

יה"ר שזכות לימוד וקיום תורת א"י תעמוד לנו ונזכה לראות פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

למכתבו המלא של הגר"י אפרתי ראש ביהמ"ד לחץ כאן.
להצטרפות להחזקת לומדי תורת ארץ ישראל לחץ כאן.

מה חדש בבית המדרש?

סוגיות אקטואליות בנושאים שונים הנוגעים למצוות התלויות בארץ

הרכבת ירקות

בימים עברו, שאלות הלכתיות בנושא כלאים בירקות היו רק בנושא ההרחקה שיש בין המינים, כמו שכתבה התורה "שדך לא תזרע כלאים", אמנם שאלות בנושא הרכבת ירקות לא היו שכיחות, זאת משום שהרכבה מסוג זה לא היתה מצויה (משום שהיה קשה טכנית לחבר שני צמחים דקים וגם לא ראו בזה תועלת). כיום, פותחו שיטות חדשות בהן מרכיבים

הודעה חשובה למכינים מטבע לחילול מעשר שני

מכיון שישנם מטבעות של עשרה שקלים מזויפות לכן אותם המייחדים מטבע של 10 ש"ח עליהם לוודא לפני כן שהמטבע שברשותם איננו מזויף.

ללוח אחוזי ערלה
לחץ כאן
מעודכן לקיץ תשע"ט

שאל את הרב

בענין קטיף חוייתי

שאלה: כבר עוררנו במסגרת זו [עדכון חודש אב תשע"ח] על הצורך להפריש תרומות ומעשרות בקטיף חוייתי משום שהמקח קובע למעשרות, [ומותר לאכול בלי להפריש תרומות ומעשרות רק אם קוטפים מהעץ פרי אחד קטן ואוכלים אותו אבל אם אווז בידו יותר מפרי אחד קטן חייב

ירקות ולצערנו גם שני מיני ירקות אחד על השני, בדומה להרכבת אילנות.

לדוגמה: כיום מצויה הרכבת שתיל של חציל על גבי שתיל של עגבניה. זאת על מנת לשפר ולהשביח את החציל. כמו כן מצויה הרכבת שתילי אבטיח על שתילי דלעת.

האם הרכבת ירקות אסורה כהרכבת אילנות?

המשנה בכלאים¹ אומרת: "אין מביאין אילן באילן ירק בירק ולא אילן בירק ולא ירק באילן וכו'" **מפורש במשנה** שיש איסור להרכיב ירק בירק.

אמנם לכאורה מצאנו בגמ' בחולין² לא כך שהגמ' אומרת "דרש רבי חנינא בר פפא יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו פסוק זה שר העולם אמרו בשעה שאמר הקב"ה למינהו באילנות, נשאו דשאים קל וחומר בעצמן אם רצונו של הקב"ה בערבוביא למה אמר למינהו באילנות, ועוד ק"ו ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינהו אנו על אחת כמה וכמה, מיד כל אחד ואחד יצא למינו, פתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו".

ועל זה הגמ' אומרת "בעי רבינא הרכיב שני דשאים זה על גב לר' חנינא בר פפא מהו כיון דלא כתב בהו למינהו לא מחייב או דילמא כיון דאסכים אידיהו כמאן דכתיב בהו למינהו רמיא".

הגמ' מסתפקת האם הרכבת ב' מיני דשאים שהיא כהרכבת ירקות מותרת, מכיון שלכאורה לא ציווה הקב"ה במפורש בירקות "למינהו", אלא רק באילנות, או שמא אסורה משום שכפי הנ"ל שמח הקב"ה על הק"ו שנשאו הדשאים לעצמם ככתוב "ישמח ה' במעשיו".

על מחלוקת זו תמהו הראשונים:

הרי במשנה המובאת לעיל **מפורש** שהדבר **אסור**³, ומדוע מסתפקת הגמ' האם להתיר הרכבת ירקות?

בראשונים מובאים מספר תירוצים לשאלה זו:

הרכבת ירקות בחו"ל

הר"ש והתוס' בחולין תירצו שהספק של הגמ' הינו לגבי הרכבת ירקות בחו"ל ואילו המשנה האוסרת הרכבת ירקות מדברת על גידולי ארץ ישראל. החילוק הוא שכלאי זרעים אסורים רק בארץ ישראל ומותרים בחו"ל, ואילו הרכבת אילנות אסורה בין בארץ ובין בחו"ל. הספק של הגמ' הוא האם הרכבת ירקות אסורה מצד איסור הרכבה כמו הרכבת אילנות שאסורה אף בחו"ל, או שמה שכתוב במשנה שלא מרכיבים ירק בירק הוא משום איסור כלאי זרעים שמותרים

להפריש] נשאלנו האם דין זה הוא גם כאשר התשלום על הקטיף הוא בסיומו או שכל שעדיין לא שילמו על הפירות אין הם נקבעים למעשה ויהיה מותר לקטוף אפילו כמה פירות?

תשובה: המקח קובע למעשרות אפילו אם עדיין לא שילמו על הפירות אלא סיכמו ביניהם שישלמו ובזמן שמושך את הפירות התחייב בתשלום, וממילא הם נקבעו למעשרות¹, ולכן גם בקטיף שהתשלום הוא בסיום הקטיף הפירות נקבעו למעשה.

¹ אין הבדל בין משלם למתחייב לשלם, כמו שכתב החזו"א דמאי סי' ז ס"ק ו' שגם משיכה קובעת למעשה אע"פ שלא שילם עדיין, וכך מוכח ממשנה ח בפרק ב אכול אתה משלי ואני אוכל משלך שלשניהם אסור לאכול ולא דווקא כששניהם לוקחים פירות זה מזה באותו רגע. וכיון שמתחייב לשלם עבור הקטיף הרי זה קובע.

**בשורה ללומדים! חדש!
משניות דברי שיר חלה,
ערלה וביכורים -
בכרך אחד**

ביאור תמציתי המסביר את דברי המשנה בבהירות רבה בשפה קלה ופשוטה, תוך שימת דגש על קירוב המושגים ההלכתיים

בחוץ לארץ, שהמרכיב שני מיני ירקות זה על זה כמוהו כזורע שני מיני ירקות זה ליד זה.

לפי תירוץ זה לא ניתן לאסור בוודאות הרכבת ירק בירק בחו"ל שיתכן שהוא כמו כלאי זרעים שמתורים בחו"ל אך בארץ ישראל האיסור הוא ודאי ואין מקום להסתפק.

הרכבת ירקות על ידי גוי

תירוץ נוסף תירצו הראשונים שהמשנה מדברת על ישראל שאסור לו להרכיב ירק בירק והספק של הגמ' הוא בגוי, האם הרכבת ירק בירק דומה לאיסור הרכבת אילן שאיסור זה קיים בגוי, או שהוא כמו כלאי זרעים שלא נאסר לו.

דעת הרמב"ם

הרמב"ם השמיט את דין הרכבת ירק בירק שכתב בהל' כלאים⁴: "המרכיב אילן באילן או ירק באילן או אילן בירק לוקה בכל מקום", ולא כתב דין הרכבת ירק בירק. ועמדו בזה מפרשי הרמב"ם ומצאנו ג' שיטות בדעת הרמב"ם:

א. הכסף משנה והרדב"ז כ' לפי שסובר שהרכבת ירק בירק בחו"ל מותרת [כתי' הראשון הנ"ל] וכיון שהרמב"ם דיבר על מלקות בכל מקום לכן לא הזכיר ירק בירק שלא נוהג בחו"ל. ועל אר"י לא הוצרך לכתוב שפשוט הוא שלוקה שהרי אם הזורע ב' מיני זרעים בארץ ישראל א' ליד השני לוקה, כל שכן שלוקה על הרכבתו.

ב. הגר"א בביאוריו לשו"ע⁵ תירץ שהרמב"ם השמיט את הרכבת ירק בירק משום שבגמ' יש ספק והספק לא נפשט ומספק לא לוקים והרמב"ם דיבר כאן על מלקות. לדברי הגר"א האיסור להרכיב ירק בירק המפורש במשנה הינו מדרבנן. אמנם גם מספק דאורייתא אסור להרכיב.

ג. החזון איש⁶ כ' שלדעת הרמב"ם הרכבת ירק בירק אינה אסורה והספק של הגמ' נפשט לקולא ואין הרכבת ירק בירק משום איסור הרכבה אפילו מדרבנן, וכל מה שהמשנה דיברה שאסור להרכיב ירק בירק הוא משום כלאי זרעים ולכן לא הביאו הרמב"ם משום שכבר כ' דין כלאי זרעים.

מסקנת השיטות הנ"ל למעשה:

הרכבת ירק בירק בארץ ישראל אסורה וכך פסק להלכה השו"ע. הראשונים והאחרונים נחלקו האם איסור זה הינו מדאורייתא או ספק דאורייתא ואסור מדרבנן⁷.

האם התוצרת אסורה באכילה?

אע"פ שהרכבת ירק בירק אסורה מכל מקום אין איסור לאכול את הירקות וכמו שפסק השו"ע בהל' כלאים⁸ שהפרי היוצא מעץ המורכב מותר ואפילו לאותו אדם שעבר והרכיבו, וכמו שמצאנו בכמה וכמה איסורי תורה שהתורה אוסרת את הפעולה ולא את התוצאה. [אמנם לא רק להרכיב את שני

והמציאות החקלאית ללב הלומדים. אף הלומדים את המסכת בעיון ימצאו תועלת רבה בספר בסיוע לפתוח את הסוגיות ובביאור נושאים מוקשים.

לכל משנה מצורפים פסקי הלכה למעשה בנושא עליו מדברת המשנה.

ספר זה שנערך ע"י הגאון רבי שאול ריכנברג שליט"א מרבני ופוסקי בית המדרש, מצטרף לספריו הקודמים על המשניות (שביעית וג' פרקים ראשונים מכלאים), אשר כבר נתקבלו בהתלהבות רבה בקרב הלומדים.

להשיג במשרדי בית המדרש ובחנויות הספרים. הפצה ראשית "הפצת הספר" טל. 036765382.

מחיר הכרות: 28 ש"ח
דמי משלוח: 15 ש"ח

לרכישה

במסגרת הפעילות הברוכה להפצת תורת ארץ ישראל על ידי בית המדרש להלכה בהתישבות, מוציא בית המדרש ידיעון הליכות שדה אשר יוצא מספר פעמים בשנה.

עם שדרוג הידיעון לאחרונה והגדלתו, הננו שמחים לבשר כי ישנה אפשרות לקבל את הידיעון במייל על פי הסכמתך.

לקבלת הידיעון שלחו

המינים אסור אלא גם לשתול את השתיל המורכב ולגדל אותו אסור וצריך לעקור אותו].

אמנם, יש לברר:

האם אסור לאכול ירקות מורכבים משום איסור 'לפני עיוור לא תיתן מכשול' או משום איסור 'מסייע ביד עוברי עבירה'?

איסור "לפני עיוור לא תיתן מכשול"

לכאורה בקניית תוצרת שנעשית בעבירה אנו מכשילים את המגדל באיסור שעל ידי כן הוא יגדל יותר פירות ולכאורה אנו עוברים בזה על איסור לפני עיוור לא תיתן מכשול האוסר לעזור לאדם לעבור עבירה.

אמנם לפי המבואר בגמ' בעבודה זרה⁹ איסור לפני עיוור הינו רק אם העבריין אינו יכול לעשות את האיסור מבלעדי האדם המסייעו כגון אדם המושיט יין לנזיר, עובר באיסור לפני עיוור רק אם הנזיר נמצא בצד אחד של הנהר והיין נמצא בצד השני של הנהר ואם אותו אדם לא יושיט לנזיר את היין, הנזיר לא יוכל לקחתו, אבל במקרה והנזיר נמצא באותו צד שהיין נמצא אין איסור לקרב לו את היין כיון שהוא יכול לעשות את האיסור בעצמו, בלי עזרתו.

מסקנת הדברים:

לפי זה בנד"ד הקונה ירק שגדל מורכב על מין אחר אינו עובר באיסור לפני עיוור לא תיתן מכשול כיון שהמגדל יכול להרכיב גם אם אותו אדם שקונה לא יקנה ממנו.

איסור "מסייע ביד עוברי עבירה"

אמנם יש לדון שאף אם אין בקניית ירקות מורכבים משום איסור לפני עיוור, לכאורה יש לאסור מצד איסור מסייע ביד עוברי עבירה, שבעצם הקניה הוא מסייע ביד עוברי עבירה. ישנה מחלוקת בענין זה:

הש"ך¹⁰ סובר שאין איסור מסייע במומר. לעומת זאת ה'דגול מרבה' ועוד אחרונים חולקים וס"ל שאיסור מסייע הוא גם במומר. בסיסה של מחלוקת זו הינו הדיון במפרשים מהו יסוד איסור מסייע: האם איסור זה הוא משום 'לאפרושי מאיסורא' שבמומר אין חיוב 'לאפרושי מאיסורא'. או יסוד האיסור הוא ענף של איסור לפני עור שהוא שייך במומר.

להלכה פסק המשנ"ב¹¹ כדעת האחרונים שיש איסור מסייע במומר.

אך נראה שגם לדעת המ"ב שיש איסור מסייע במומר, מכל מקום יש להקל בקניית ירקות שאין יודעים אם הם מורכבים. וכן יש לצרף השיטות הסוברים שאין איסור מסייע אם לא מסייעים ממש בשעת עשיית העבירה.

כיון שההרכבה בירקות חדשה יחסית, כל מי שיכול

מייל חוזר <

תוכן הענינים לגיליון 204

- ביעור מעשרות
- שריפת חלה
- הפרשת אורח
- הפריש ולא ברך- להשאל
- אננס- ירק או עץ
- לוח אחוזי ערלה
- כלאי הכרם

להשפיע שלא יעשו כך, ובודאי שלא ימשיכו לעשותם במינים נוספים, יציל יהודים מלעבור על איסור כלאים שאסור מן התורה גם בזמן הזה.

1 כלאים פרק א' משנה ג.

2 ס ע"א.

3 כמו כן במשנה בכלאים פרק א' משנה ח' המשנה מביאה דוגמא להרכבת ירקות וכך שנינו אין נותנין זרע דלעת בתוך החלמית שתהא משמרתו משום שהוא ירק בירק הרי שהרכבת שני סוגי ירקות זה בזה אסורה.

4 פרק א הל' ו.

5 סי רצה

6 כלאים סי' א ס"ק טו.

7 ע"י בטור ושו"ע סי' רצה סעי' ז' ובנו"כ שם.

8 רצה, סעי' ז.

9, ע"א.

10 יו"ד סי' קנא סק"ו.

11 סימן שמז סק"ז.

במסגרת בית ההוראה ע"ש הרב רוזנברג זצ"ל

עונים רבני בית ההוראה במשך שעות היממה לשאלות הלכתיות בטלפון 02-6488888 שלוחה 31.

ראש בית המדרש הגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א

עונה בימים ראשון, שני ושלישי בין השעות 12:00 - 12:30 בשלוחה 5.

ניתן לקבל מידע או לשאול שאלות באתר בית המדרש להלכה בהתיישבות,

או בכתובת האימייל bhl@bhl.org.il

**בברכת קיץ בריא,
מזכירות בית המדרש**

אם אינך רואה מייל זה כראוי לחץ כאן

הודעה זו נשלחה ל- testing@example-domain.com ע"י bhl@bhl.org.il
הסרה מרשימת התפוצה דווח על ספאם

InforUMobile מערכת רב ערוצית לקשר עם הלקוח